HOTĂRÂREA CURȚII (Camera întâi)

2 octombrie 2019 *

„Trimitere preliminară – Cetățenia Uniunii – Directiva 2004/38/CE – Drept de ședere al unui resortisant al unui stat terț ascendent direct al unor cetățeni ai Uniunii minori – Articolul 7 alineatul (1) litera (b) – Condiția privind resursele suficiente – Resurse constituite din venituri obținute de la un loc de muncă deținut fără permis de ședere și fără permis de muncă”

În cauza C-93/18,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Court of Appeal in Northern Ireland (Curtea de Apel din Irlanda de Nord, Regatul Unit), prin decizia din 15 decembrie 2017, primită de Curte la 9 februarie 2018, în procedura

Ermira Bajratari

împotriva

Secretary of State for the Home Department,

cu participarea:

Aire Centre,

CURTEA (Camera întâi),

compusă din domnul J.-C. Bonichot, președinte de cameră, doamna R. Silva de Lapuerta (raportoare), vicepreședinta Curții, și domnii A. Rosas, L. Bay Larsen și M. Safjan, judecători,

avocat general: domnul M. Szpunar,

grefier: domnul R. Schiano, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 24 ianuarie 2019,

luând în considerare observațiile prezentate:

– pentru Bajratari, de R. Gillen, solicitor, de H. Wilson, BL, și de R. Lavery, QC;

– pentru Aire Centre, de C. Moynagh, solicitor, de R. Toal, BL, de G. Mellon, BL, de A. Danes, QC, și de A. O’Neill, QC;

– pentru guvernul Regatului Unit, de F. Shibli și de R. Fadoju, în calitate de agenți, asistați de D. Blundell, barrister;

* Limba de procedură: engleza.

– pentru guvernul ceh, de M. Smolek, de J. Vláčil și de A. Brabcová, în calitate de agenți;

– pentru guvernul danez, de J. Nymann-Lindegren, de M. Wolff și P. Ngo, în calitate de agenți;

– pentru guvernul neerlandez, de M. Bulterman și de C. S. Schillemans, în calitate de agenți;

– pentru guvernul austriac, reprezentat inițial de G. Hesse, apoi de J Schmoll, în calitate de agenți;

– pentru Comisia Europeană, de E. Montaguti și de J. Tomkin, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 19 iunie 2019,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 7 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2004/38/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind dreptul la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre pentru cetățenii Uniunii și membrii familiilor acestora, de modificare a Regulamentului (CEE) nr. 1612/68 și de abrogare a Directivelor 64/221/CEE, 68/360/CEE, 72/194/CEE, 73/148/CEE, 75/34/CEE, 75/35/CEE, 90/364/CEE, 90/365/CEE și 93/96/CEE (JO 2004, L 158, p. 77, rectificări în JO 2004, L 229, p. 35, și JO 2005, L 197, p. 34, Ediție specială, 05/vol. 7, p. 56).

2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între doamna Ermira Bajratari, pe de o parte, și Secretary of State for the Home Department (ministrul de interne, Regatul Unit), pe de altă parte, în legătură cu dreptul său de ședere în Regatul Unit.

Cadrul juridic

3 Potrivit considerentului (10) al Directivei 2004/38:

„[…] persoanele care își exercită dreptul de ședere nu trebuie să devină o sarcină excesivă pentru sistemul de asistență socială din statul membru gazdă în timpul unei perioade inițiale de ședere. Prin urmare, dreptul de ședere pentru cetățenii Uniunii și membrii familiilor acestora ar trebui să facă obiectul anumitor condiții, dacă perioadele de ședere depășesc trei luni.”

4 Sub titlul „Definiții”, articolul 2 din Directiva 2004/38 prevede:

„În înțelesul prezentei directive:

1. prin «cetățean al Uniunii» se înțelege orice persoană având cetățenia unui stat membru;

2. prin «membru de familie» se înțelege:

   […]

   (d) ascendenții direcți care se află în întreținere și cei ai soțului sau ai partenerului, conform definiției de la litera (b);

3. prin «stat membru gazdă» se înțelege statul membru în care se deplasează un cetățean al Uniunii în scopul de a-și exercita dreptul la liberă circulație și ședere.”

5 Articolul 3 din Directiva 2004/38, intitulat „Destinatarii”, prevede la alineatul (1):

„Prezenta directivă se aplică oricărui cetățean al Uniunii care se deplasează sau își are reședința într-un stat membru, altul decât cel al cărui resortisant este, precum și membrilor familiei sale, conform definiției de la articolul 2 punctul 2, care îl însoțesc sau i se alătură.

6 Articolul 7 alineatul (1) din aceeași directivă, intitulat „Dreptul de ședere pentru o perioadă mai mare de trei luni”, prevede:

„Toți cetățenii Uniunii au dreptul de ședere pe teritoriul altui stat membru pentru o perioadă mai mare de trei luni în cazurile în care:

(a) sunt lucrători care desfășoară activități salariate sau activități independente în statul membru gazdă sau

(b) dispun de suficiente resurse pentru ei și pentru membrii familiilor lor, astfel încât să nu devină o sarcină pentru sistemul de asistență socială al statului membru gazdă în cursul șederii și dețin asigurări medicale complete în statul membru gazdă sau

c) – sunt înscriși într-o instituție privată sau publică, acreditată sau finanțată de către statul membru gazdă pe baza legislației sau practicilor sale administrative, cu scopul principal de a urma studii, inclusiv de formare profesională, și

– dețin asigurări medicale complete în statul membru gazdă și asigură autoritatea națională competentă, printr-o declarație sau o altă procedură echivalentă la propria alegere, că posedă suficiente resurse pentru ei înșiși și pentru membrii de familie, astfel încât să nu devină o povară pentru sistemul de asistență socială al statului membru gazdă în timpul perioadei de ședere sau

(d) sunt membri de familie care însoțesc ori se alătură unui cetățean al Uniunii care îndeplinește el însuși condițiile menționate la litera (a), (b) sau (c).”

7 Articolul 14 din directiva menționată, intitulat „Păstrarea dreptului de ședere”, prevede la alineatul (2):

„Cetățenii Uniunii și membrii familiilor acestora au dreptul de ședere prevăzut la articolele 7, 12 și 13, atât timp cât îndeplinesc condițiile prevăzute de aceste articole.

[…]”

8 Articolul 27 alineatele (1) și (2) din Directiva 2004/38, care figurează în cadrul capitolului VI din aceasta, intitulat „Restrângerea dreptului de intrare și dreptului de ședere pentru motive de ordine publică, siguranță publică sau sănătate publică”, prevede:

„(1) Sub rezerva dispozițiilor prezentului capitol, statele membre pot restrânge libertatea de circulație și de ședere a cetățenilor Uniunii și a membrilor lor de familie, indiferent de cetățenie, pentru motive de ordine publică, siguranță publică sau sănătate publică. Aceste motive nu pot fi invocate în scopuri economice.

(2) Măsurile luate din motive de ordine publică sau siguranță publică respectă principiul proporționalității și se întemeiază exclusiv pe conduita persoanei în cauză. Condamnările penale anterioare nu pot justifica în sine luarea unor asemenea măsuri.

Conduita persoanei în cauză trebuie să constituie o amenințare reală, prezentă și suficient de gravă la adresa unui interes fundamental al societății. Nu pot fi acceptate motivări care nu sunt direct legate de caz sau care sunt legate de considerații de prevenție generală.”

Situația de fapt din litigiul principal și întrebările preliminare

9 Reclamanta din litigiul principal, doamna Bajratari, resortisantă albaneză, locuiește în Irlanda de Nord din anul 2012.

10 Soțul reclamantei din litigiul principal, domnul Bajratari, resortisant albanez cu reședința în Irlanda de Nord, era titularul unui permis de ședere care l-a autorizat să locuiască în Regatul Unit pentru o perioadă cuprinsă între 13 mai 2009 și 13 mai 2014. Acest permis de ședere i-a fost eliberat pe baza relației sale anterioare cu doamna Toal, o resortisantă a Regatului Unit, relație care s-a încheiat la începutul anului 2011. Deși a părăsit Regatul Unit în cursul anului 2011 pentru a se căsători cu doamna Bajratari în Albania, s-a întors în Irlanda de Nord în cursul anului 2012. Permisul de ședere al acestuia nu a fost revocat.

11 Cuplul are trei copii, toți născuți în Irlanda de Nord. Primii doi dintre copiii lor au obținut un certificat de cetățenie irlandeză.

12 Din decizia de trimitere reiese că domnul Bajratari a exercitat diferite activități profesionale începând cu anul 2009 și că cel puțin de la data de 12 mai 2014, data expirării permisului său de ședere, lucrează în mod nelegal, întrucât nu dispune de un permis de ședere și nici de muncă. În plus, se menționează că niciun membru de familie nu s-a deplasat niciodată și nici nu a locuit niciodată în alt stat membru al Uniunii și că singurele resurse de care dispune familia sunt veniturile domnului Bajratari.

13 După nașterea primului său copil, doamna Bajratari a depus la data de 9 septembrie 2013 o cerere la Home Office (Ministerul de Interne, Regatul Unit) pentru recunoașterea unui drept de ședere derivat în temeiul Directivei 2004/38, invocând statutul său de părinte în îngrijirea căruia se află efectiv copilul, cetățean al Uniunii, și susținând că refuzul de acordare a permisului de ședere l-ar priva pe copilul său de beneficiul drepturilor sale care decurg din cetățenia Uniunii.

14 Această cerere a fost respinsă printr-o decizie din 28 ianuarie 2014 a Secretary of State for the Home Department (ministrul de interne) din două motive diferite, și anume, primul, că doamna Bajratari nu îndeplinea condiția de „membru de familie” în sensul Directivei 2004/38 și, al doilea, că copilul său nu îndeplinea cerința privind autonomia financiară prevăzută la articolul 7 alineatul (1) litera (b) din directiva menționată. Condiția referitoare la „asigurarea de sănătate completă” nu a fost însă contestată.

15 La 8 iunie 2015, First-tier Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) [Tribunalul de Primă Instanță (Camera pentru imigrație și azil), Regatul Unit)] a respins acțiunea introdusă de doamna Bajratari împotriva deciziei adoptate de Home Office (Ministerul de Interne). La data de 6 octombrie 2016, Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) [Tribunalul Superior (Camera pentru imigrație și azil), Regatul Unit] a respins apelul doamnei Bajratari. Aceasta din urmă a sesizat în aceste condiții Court of Appeal in Northern Ireland (Curtea de Apel din Irlanda de Nord, Regatul Unit) cu o cerere de autorizare a recursului împotriva hotărârii pronunțate de Upper Tribunal (Immigration and Asylum Chamber) [Tribunalul Superior (Camera pentru imigrație și azil)].

16 Instanța de trimitere subliniază că, în trecut, Curtea a statuat că cerința impusă la articolul 7 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2004/38, potrivit căreia un cetățean al Uniunii trebuie să dispună de resurse suficiente, este îndeplinită în momentul în care aceste resurse se află la dispoziția cetățeanului respectiv și că nu există o cerință cu privire la proveniența acestor resurse (a se vedea în

acest sens Hotărârea din 19 octombrie 2004, Zhu și Chen, C-200/02, EU:C:2004:639, punctul 30, precum și Hotărârea din 10 octombrie 2013, Alokpa și Moudoulou, C-86/12, EU:C:2013:645, punctul 27). Cu toate acestea, instanța de trimitere arată că Curtea nu s-a pronunțat în mod special dacă trebuie să se ia în considerare veniturile obținute dintr-o activitate nelegală prin raportare la dreptul național.

17 În aceste condiții, la Court of Appeal in Northern Ireland (Curtea de Apel din Irlanda de Nord) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Disponibilitatea unor resurse suficiente, în sensul articolului 7 alineatul (1) litera (b) din [Directiva 2004/38], poate fi stabilită, în tot sau în parte, pe baza veniturilor obținute dintr-un loc de muncă care este nelegal în temeiul legislației naționale?

2) În cazul unui răspuns pozitiv, condiția prevăzută la articolul 7 alineatul (1) litera (b) [din această directivă] este îndeplinită atunci când locul de muncă este considerat precar exclusiv ca urmare a caracterului nelegal al acestuia?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la admisibilitate

18 Guvernul Regatului Unit arată că, ulterior introducerii prezentei cereri de decizie preliminară, primilor doi copii ai doamnei Bajratari li s-a retras cetățenia irlandeză, astfel încât nu mai beneficiază de cetățenia Uniunii și nici de drepturile care decurg din aceasta. Astfel, acest guvern arată că problematicile ridicate în întrebările preliminare au devenit de natură pur ipotetică și că, prin urmare, Curtea trebuie să refuze să răspundă la aceste întrebări.

19 Doamna Bajratari și Aire Centre precizează că a fost formulată o cale de atac în justiție pentru a contesta decizia autorităților irlandeze de a anula cetățenia primilor doi copii ai doamnei Bajratari și că High Court (Înalta Curte, Irlanda) este în prezent sesizată.

20 În această privință, trebuie arătat că numai instanța națională care este sesizată cu soluționarea litigiului și care trebuie să își asume răspunderea pentru hotărârea judecătorească ce urmează a fi pronunțată are competența să aprecieze, luând în considerare particularitățile cauzei, atât necesitatea unei decizii preliminare pentru a fi în măsură să pronunțe propria hotărâre, cât și pertinența întrebărilor pe care le adresează Curții. În consecință, în cazul în care întrebările adresate au ca obiect interpretarea dreptului Uniunii, Curtea este, în principiu, obligată să se pronunțe. Curtea poate refuza să se pronunțe asupra unei întrebări preliminare adresate de o instanță națională numai dacă este evident că interpretarea solicitată a dreptului Uniunii nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul litigiului principal, atunci când problema este de natură ipotetică sau atunci când Curtea nu dispune de elementele de fapt și de drept necesare pentru a răspunde în mod util la întrebările care i-au fost adresate (Hotărârea din 27 iunie 2019, Azienda Agricola Barausse Antonio e Gabriele, C-348/18, EU:C:2019:545, punctul 26 și jurisprudența citată).

21 În speță, din elementele dosarului înaintat Curții reiese că doamna Bajratari a fost autorizată să conteste, prin intermediul unei căi de atac în justiție, deciziile care invalidează certificatele de cetățenie irlandeză ale primilor doi copii ai săi.

22 Pe de altă parte, niciunul dintre elementele din dosar nu permite să se constate că astfel de decizii au rămas definitive.

23 În plus, în urma unei cereri de lămuriri pe care Curtea, în temeiul articolului 101 din Regulamentul de procedură, a adresat-o instanței de trimitere, aceasta a precizat că, deși era posibil ca litigiul principal să rămână fără obiect din cauza pierderii cetățeniei irlandeze de către cei doi copii, acesta continuă până în prezent și rămâne valid.

24 În aceste condiții, cererea de decizie preliminară trebuie declarată admisibilă.

Cu privire la fond

25 Prin intermediul celor două întrebări, care trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 7 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2004/38 trebuie interpretat în sensul că un cetățean al Uniunii minor dispune de resurse suficiente astfel încât să nu devină o sarcină pentru sistemul de asistență socială al statului membru gazdă în cursul ședерii sale chiar și atunci când aceste resurse provin din venituri obținute din activitatea desfășurată în mod nelegal de tatăl său, resortisant al unui stat terț care nu dispune de un permis de ședere și nici de un permis muncă în acest stat membru.

26 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că, în ceea ce privește cetățenii Uniunii care sunt născuți în statul membru gazdă și care nu și-au exercitat niciodată dreptul la liberă circulație precum primii doi copii ai doamnei Bajratari, Curtea a statuat deja că acești cetățeni ai Uniunii au dreptul de a se prevala de articolul 21 alineatul (1) TFUE și de dispozițiile adoptate pentru aplicarea acestuia (a se vedea în acest sens Hotărârea din 13 septembrie 2016, Rendón Marín, C-165/14, EU:C:2016:675, punctele 42 și 43, precum și jurisprudența citată).

27 În aceste condiții, articolul 21 alineatul (1) TFUE și Directiva 2004/38 conferă, în principiu, un drept de ședere în Regatul Unit primilor doi copii ai doamnei Bajratari.

28 În aceste condiții, trebuie amintit de asemenea că, în temeiul articolului 21 TFUE, dreptul de ședere pe teritoriul statelor membre este recunoscut oricărui cetățean al Uniunii „sub rezerva limitărilor și condițiilor prevăzute de tratate și de dispozițiile adoptate în vederea aplicării acestora” (Hotărârea din 30 iunie 2016, NA, C-115/15, EU:C:2016:487, punctul 75).

29 În special, astfel de limitări și condiții sunt cele prevăzute la articolul 7 alineatul (1) din Directiva 2004/38 și în special aceea de a dispune de suficiente resurse pentru a nu deveni o povară pentru sistemul de asistență socială al statului membru gazdă în cursul ședерii și de o asigurare medicală completă, în sensul articolului 7 alineatul (1) litera (b) din această directivă (Hotărârea din 30 iunie 2016, NA, C-115/15, EU:C:2016:487, punctul 76).

30 În ceea ce privește în special condiția referitoare la caracterul suficient al resurselor prevăzută la articolul 7 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2004/38, Curtea a statuat deja că, deși cetățeanul Uniunii trebuie să dispună de resurse suficiente, dreptul Uniunii nu cuprinde totuși nici cea mai mică cerință în ceea ce privește proveniența acestora, ele putând fi furnizate, printre altele, de un resortisant al unui stat terț, părinte al cetățenilor Uniunii minori în cauză (Hotărârea din 13 septembrie 2016, Rendón Marín, C-165/14, EU:C:2016:675, punctul 48 și jurisprudența citată).

31 Astfel, faptul că resursele de care un cetățean al Uniunii minor intenționează să se prevaleze, în sensul articolului 7 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2004/38, provin din veniturile obținute de părintele său, resortisant al unei țări terțe, din activitatea pe care o exercită în statul membru gazdă nu împiedică să se considere îndeplinită condiția referitoare la caracterul suficient al resurselor, prevăzută la articolul 7 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2004/38 (a se vedea în acest sens Hotărârea din 16 iulie 2015, Singh și alții, C-218/14, EU:C:2015:476, punctul 76).

32 Trebuie să se verifice dacă această concluzie se impune și atunci când părintele cetățeanului Uniunii minor nu dispune de un permis de ședere și nici de un permis de muncă în statul membru gazdă.

33 În această privință, trebuie subliniat că modul de redactare a articolului 7 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2004/38 nu permite nicicum să se considere că numai resursele obținute de la un loc de muncă exercitat de un resortisant al unui stat terț, părinte al unui cetățean al Uniunii minor, în baza unui permis de ședere și a unui permis de muncă, pot fi luate în considerare în scopul acestei dispoziții.

34 Astfel, dispoziția menționată se limitează să impună ca cetățenii Uniunii vizați să dispună de resurse suficiente pentru a evita ca aceștia să devină, pe durata șederii lor, o sarcină excesivă pentru sistemul de asistență socială al statului membru gazdă, fără a stabili vreo altă condiție în special în ceea ce privește originea acestor resurse.

35 Pe de altă parte, trebuie amintit că, astfel cum reiese din jurisprudența Curții, întrucât dreptul la liberă circulație, fiind un principiu fundamental de drept al Uniunii, constituie norma generală, condițiile prevăzute la articolul 7 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2004/38 trebuie interpretate cu respectarea limitelor impuse de dreptul Uniunii și de principiul proporționalității (a se vedea în acest sens Hotărârea din 19 septembrie 2013, Brey, C-140/12, EU:C:2013:565, punctul 70 și jurisprudența citată).

36 Respectarea acestui principiu implică faptul că măsurile naționale adoptate la aplicarea condițiilor și a limitărilor prevăzute de această dispoziție trebuie să fie adecvate și necesare pentru atingerea scopului urmărit (a se vedea în acest sens, în ceea ce privește instrumentele dreptului Uniunii anterioare Directivei 2004/38, Hotărârea din 23 martie 2006, Comisia/Belgia, C-408/03, EU:C:2006:192, punctul 39 și jurisprudența citată), și anume protecția finanțelor publice ale statelor membre (a se vedea în acest sens Hotărârea din 16 iulie 2015, Singh și alții, C-218/14, EU:C:2015:476, punctul 75 și jurisprudența citată).

37 În această privință, este adevărat că, atunci când resursele de care dispune un cetățean al Uniunii minor pentru a se întreține pe sine și pe ceilalți membri ai familiei sale în cursul șederii în statul membru gazdă provin din venituri obținute dintr-o activitate desfășurată în acest stat membru de părintele său, resortisant al unui stat terț care nu dispune de un permis de ședere și de un permis de muncă, având în vedere situația precară a acestuia din urmă din cauza caracterului nelegal al șederii sale, riscul ca acest cetățean al Uniunii minor să sufere o pierdere de resurse suficiente și să devină o povară pentru sistemul de asistență socială este mai mare.

38 Din această perspectivă, o măsură națională care constă în excluderea unor astfel de venituri din noțiunea de „resurse suficiente”, în sensul articolului 7 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2004/38, ar permite, desigur, realizarea obiectivului urmărit de această dispoziție.

39 Cu toate acestea, trebuie subliniat că, pentru a proteja interesele legitime ale statului membru gazdă, Directiva 2004/38 conține dispoziții care permit acestuia din urmă să acționeze în cazul unei pierderi efective a resurselor financiare pentru a evita ca titularul dreptului de ședere să nu devină o sarcină pentru finanțele publice ale statului membru respectiv.

40 În special, în temeiul articolului 14 alineatul (2) din Directiva 2004/38, dreptul la ședere al cetățenilor Uniunii și al membrilor familiilor acestora pe teritoriul statului membru gazdă, în temeiul articolului 7 din această directivă, se menține numai în măsura în care acești cetățeni și membrii familiilor acestora îndeplinesc condițiile prevăzute de această dispoziție (Hotărârea din 16 iulie 2015, Singh și alții, C-218/14, EU:C:2015:476, punctul 57).

41 Articolul 14 din Directiva 2004/38 permite astfel statului membru gazdă să verifice dacă cetățenii Uniunii și membrii familiilor acestora care beneficiază de dreptul de ședere îndeplinesc condițiile prevăzute în această privință de Directiva 2004/38 pe toată durata șederii lor.

42 În aceste condiții, o interpretare a condiției referitoare la caracterul suficient al resurselor, prevăzută la articolul 7 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2004/38, în sensul că un cetățean al Uniunii minor nu se poate prevala, pentru aplicarea acestei dispoziții, de veniturile obținute dintr-o activitate exercitată în statul membru gazdă de părintele său, resortisant al unui stat terț care nu dispune de un permis de ședere și nici de un permis de muncă în acest stat membru gazdă, ar adăuga la această condiție o cerință referitoare la originea resurselor furnizate de acest părinte care ar constitui o ingerință disproporționată în exercitarea dreptului fundamental de liberă circulație și de ședere al cetățeanului Uniunii minor în cauză garantat de articolul 21 TFUE, prin faptul că nu este necesară pentru realizarea obiectivului urmărit.

43 În speță, din observațiile doamnei Bajratari reiese că, din anul 2009, domnul Bajratari a fost întotdeauna angajat în Regatul Unit, mai întâi ca șef de bucătărie într-un restaurant, iar ulterior, din luna februarie 2018, în calitate de prepus la o curățătorie auto.

44 Pe de altă parte, doamna Bajratari a confirmat în ședință, fără a fi contrazisă de guvernul Regatului Unit, că veniturile obținute din postul pe care domnul Bajratari a continuat să îl ocupe, în pofida expirării permisului său de ședere, au fost supuse contribuțiilor fiscale și sistemului de securitate socială.

45 În sfârșit, niciun element din dosarul de care dispune Curtea nu indică faptul că, în cursul ultimilor zece ani, copiii doamnei Bajratari au recurs la asistența socială din Regatul Unit. În plus, astfel cum reiese din cuprinsul punctului 14 din prezenta hotărâre, condiția referitoare la asigurarea de sănătate completă, prevăzută la articolul 7 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2004/38, nu este contestată în speță.

46 Or, o măsură națională care permite autorităților statului membru vizat să refuze un drept de ședere unui cetățean al Uniunii minor pentru motivul că resursele de care intenționează să se prevaleze, în sensul articolului 7 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2004/38, provin dintr-o activitate exercitată de părintele său, resortisant al unui stat terț care nu dispune de un permis de ședere și nici de un permis muncă, în condițiile în care aceste resurse permit de zece ani respectivului cetățean al Uniunii să acopere propriile nevoi și pe cele ale membrilor familiei sale fără a fi necesar să recurgă la sistemul de asistență socială al acestui stat membru, depășește în mod vădit ceea ce este necesar pentru a proteja finanțele publice ale statului membru respectiv.

47 În plus, o interpretare a condiției referitoare la caracterul suficient al resurselor precum cea evocată la punctul 42 din prezenta hotărâre ar fi contrară obiectivului urmărit de Directiva 2004/38, și anume, astfel cum rezultă dintr-o jurisprudență constantă, facilitarea exercitării dreptului fundamental și individual de liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre, care este conferit în mod direct cetățenilor Uniunii prin articolul 21 alineatul (1) TFUE, și consolidarea dreptului menționat (Hotărârea din 18 decembrie 2014, McCarthy și alții, C-202/13, EU:C:2014:2450, punctul 31, precum și jurisprudența citată).

48 Din cele ce precedă rezultă că faptul că resursele de care un cetățean al Uniunii minor intenționează să se prevaleze, în sensul articolului 7 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2004/38, provin din veniturile obținute de părintele său, resortisant al unui stat terț, dintr-o activitate pe care o exercită în statul membru gazdă nu se opune posibilității de a considera că respectiva condiție referitoare la caracterul suficient al resurselor prevăzută de dispoziția amintită este îndeplinită chiar și atunci când acest părinte nu dispune de un permis de ședere și nici de un permis de muncă în acest stat membru.

49 În sfârșit, guvernul Regatului Unit invocă motive legate de menținerea ordinii publice pentru a justifica restricția privind dreptul de ședere al unui cetățean al Uniunii minor, care rezultă din faptul că veniturile obținute din activitatea exercitată în acest stat membru de părintele acestui minor, care este

resortisant al unui stat terț și care nu dispune de un permis de ședere și nici de un permis muncă în Regatul Unit, sunt excluse din noțiunea de „resurse suficiente” în sensul articolului 7 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2004/38.

50 În această privință, trebuie amintit că, fiind o justificare a unei derogări de la dreptul de ședere al cetățenilor Uniunii sau al membrilor familiilor acestora, noțiunea de „ordine publică” trebuie interpretată în sens strict, astfel încât întinderea sa nu poate fi determinată în mod unilateral de statele membre fără controlul instituțiilor Uniunii (Hotărârea din 13 septembrie 2016, CS, C-304/14, EU:C:2016:674, punctul 37 și jurisprudența citată).

51 Curtea a statuat astfel că noțiunea de „ordine publică” presupune în orice caz, pe lângă tulburarea ordinii sociale pe care o reprezintă orice încălcare a legii, existența unei amenințări reale, prezente și suficient de grave la adresa unui interes fundamental al societății (Hotărârea din 13 septembrie 2016, CS, C-304/14, EU:C:2016:674, punctul 38).

52 Or, ținând seama de împrejurările din cauza principală, trebuie să se constate, astfel cum a procedat avocatul general la punctul 78 din concluziile sale, că în speță condițiile impuse din motive de ordine publică pentru a justifica restricția privind dreptul de ședere al primilor doi copii ai doamnei Bajratari, care rezultă din excluderea din noțiunea de „resurse suficiente” în sensul articolului 7 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2004/38, a veniturilor obținute din munca exercitată în mod nelegal de tatăl lor nu sunt îndeplinite.

53 Având în vedere considerațiile care precedă este necesar să se răspundă la întrebările adresate că articolul 7 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2004/38 trebuie interpretat în sensul că un cetățean al Uniunii minor dispune de resurse suficiente astfel încât să nu devină o sarcină excesivă pentru sistemul de asistență socială al statului membru gazdă în cursul șederii sale chiar și atunci când aceste resurse provin din veniturile obținute din activitatea desfășurată în mod nelegal de tatăl său, resortisant al unui stat terț care nu dispune de un permis de ședere și nici de un permis de muncă în acest stat membru.

Cu privire la cheltuielile de judecată

54 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera întâi) declară:

Articolul 7 alineatul (1) litera (b) din Directiva 2004/38/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind dreptul la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre pentru cetățenii Uniunii și membrii familiilor acestora, de modificare a Regulamentului (CEE) nr. 1612/68 și de abrogare a Directivelor 64/221/CEE, 68/360/CEE, 72/194/CEE, 73/148/CEE, 75/34/CEE, 75/35/CEE, 90/364/CEE, 90/365/CEE și 93/96/CEE, trebuie interpretat în sensul că un cetățean al Uniunii minor dispune de resurse suficiente astfel încât să nu devină o sarcină excesivă pentru sistemul de asistență socială al statului membru gazdă în cursul șederii sale chiar și atunci când aceste resurse provin din veniturile obținute din activitatea desfășurată în mod nelegal de tatăl său, resortisant al unui stat terț care nu dispune de un permis de ședere și nici de un permis de muncă în acest stat membru.

Semnături